

Голові спеціалізованої вченої ради Д 05.053.01
у Вінницькому державному педагогічному
університеті імені Михайла Коцюбинського

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора педагогічних наук,
старшого наукового співробітника, завідувача відділу
зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
Авшенюк Наталії Миколаївни на дисертаційну роботу
Скиби Катерини Миколаївни «Теорія і практика професійної підготовки
перекладачів у США»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти**

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки.

Розвиток вищої професійної освіти у соціально й економічно розвинених зарубіжних країнах, насамперед США, характеризується низкою тенденцій, зокрема, неперервністю, гуманізацією, модернізацією, демократизацією, інтеграцією та інтенсифікацією. Нині запорукою успішної професійної підготовки майбутніх фахівців, безсумнівно, є відповідність зазначеним тенденціям. Як свідчать результати рецензованої дисертації, професійна підготовка майбутніх перекладачів в американській системі вищої освіти передбачає формування професіонала, який би володів системою специфічних знань, умінь і навичок, необхідних для успішного здійснення досить складних видів професійної перекладацької діяльності, що вимагають великих інтелектуальних ресурсів. Результатом такої підготовки постає висококваліфікований, конкурентоспроможний, компетентний фахівець, покликаний працювати на рівні міжнародних стандартів, зацікавлений в постійному професійному зростанні і готовий як до професійної, так і соціальної мобільності.

Вибір досвіду США вмотивований високими світовими рейтингами закладів вищої освіти (ЗВО) з надання якісних освітніх послуг; посиленням попитом на перекладацькі послуги, які є однією з прибуткових статей бюджету держави; досконалими механізмами гарантування державою соціальної стабільності та престижу професії перекладача (за прогнозами Бюро статистики Міністерства праці США, попит на перекладачів до 2026 року зросте на 18 %); високим рівнем розвитку перекладацької освіти, що забезпечується диверсифікацією підходів, форм, методів і технологій навчання.

Актуальність теми дослідження посилюється динамічним оновленням вимог сьогодення до професійної підготовки майбутніх перекладачів. Це пов'язано з процесами, що відбуваються на міжнародній арені, входженням України до європейського та світового освітнього простору, зростаючою участю України в гуманітарних та миротворчих місіях ООН, різноманітними програмами

культурних та освітніх обмінів, розширенням ділових контактів. Перед сучасною українською освітою стоїть завдання забезпечити майбутніх перекладачів не лише професійними знаннями, вміннями та навичками, а й сформувати в них уміння презентувати себе на ринку праці, діяти відповідно до нових умов розвитку інформаційного суспільства, творчо використовувати професійний потенціал, працювати із сучасними технологіями, бути конкурентоздатними.

Об'єктивна потреба обґрунтування прогресивних напрямів розвитку системи підготовки перекладачів в Україні, з огляду на вимоги вітчизняного та глобального ринку праці актуалізує увагу до дослідження відповідного американського досвіду, узагальнення його конструктивних ідей та окреслення оптимальних шляхів модернізації професійної підготовки компетентних фахівців у галузі перекладу в нашій країні.

У контексті наведених вище міркувань вважаємо тему дослідження Скиби Катерини Миколаївни «Теорія і практика професійної підготовки перекладачів у США» надзвичайно актуальною і своєчасною, результати якого сприятимуть удосконаленню нормативно-законодавчого, організаційного, змістового, навчально-методичного, інформаційного та діагностичного забезпечення професійної підготовки перекладачів в Україні.

Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень Хмельницького національного університету «Психолого-педагогічна система становлення особистості фахівця» (ДР № 0114U005266)

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації.

Використання інструментарію методології порівняльної професійної педагогіки дозволило дисертантці:

- обґрунтувати концепцію дослідження; з'ясувати специфіку професійної діяльності перекладачів у ретроспективі; проаналізувати особливості професійної підготовки перекладачів у США, Україні та країнах ЄС; описати структурні компоненти професійної компетентності фахівця з перекладу;

- з'ясувати стан дослідженості проблеми професійної підготовки перекладачів у педагогічній теорії і практиці й довести її поліаспектність, що увиразнюється у таких складових: історія становлення й сучасні тенденції розвитку перекладацької освіти у світовому контексті; соціально-культурні та структурно-функціональні засади підготовки перекладачів; реалізація компетентнісного підходу в підготовці перекладачів; використання новітніх інформаційних та інтерактивних технологій навчання перекладу; специфіка діяльності перекладача та його професійні функції в сучасних умовах;

- розкрити теоретичні підходи та принципи до професійної підготовки перекладачів в американському досвіді; відповідно до типів усного й письмового перекладу та професійних груп перекладачів, виявити основні вимоги американського суспільства до професійної діяльності та компетентності фахівців у сфері перекладу, а також систематизувати їх у такі основні кластери: загальносуспільні, морально-етичні, індивідуально-психологічні, соціально-практичні, фахові; визначити соціальну функцію перекладача, що полягає в забезпеченні спілкування між носіями різних мов та культур і державою, сприянні національній безпеці й міжнародній діяльності;

- схарактеризувати генезу розвитку перекладацької освіти в США, обґрунтувати її періодизацію; виокремити сукупність внутрішніх і зовнішніх чинників, що суттєво вплинули на становлення й розвиток перекладацької освіти в США;

- проаналізувати систему професійної підготовки перекладачів у США; дослідити організаційні засади та альтернативні форми професійної підготовки перекладачів; розкрити особливості процедури підтвердження професійної кваліфікації перекладачів і дотримання регулятивних і нормативних стандартів забезпечення якості перекладу; обґрунтувати тенденцію до стандартизації професійної підготовки галузевих перекладачів; з'ясувати загальнопедагогічні й специфічні принципи професійної підготовки перекладачів, що орієнтована на особистісний і професійний розвиток студента, активізацію навчально-пізнавальної діяльності;

- вивчити моделі, структуру та зміст курикулумів для професійної підготовки перекладачів; проаналізувати методичний інструментарій професійної підготовки перекладачів; розкрити особливості використання сучасних інформаційних технологій у професійній підготовці перекладачів; окреслити систему оцінювання навчальних результатів майбутніх перекладачів; з'ясувати проблеми впорядкування змісту професійної підготовки перекладачів у США з позиції компетентнісного підходу;

- схарактеризувати систему професійної підготовки перекладачів в Україні; виконати порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки перекладачів у США й Україні, на підставі якого окреслити можливості творчого використання інноваційних ідей американського досвіду для обґрунтування перспектив розвитку системи професійної підготовки перекладачів в Україні.

3. Нові факти, одержані здобувачем.

Беззаперечна цінність порівняльно-педагогічного дисертаційного дослідження зумовлена тим, що *уперше* виконано цілісний системний порівняльно-педагогічний аналіз проблеми професійної підготовки перекладачів у США; простежено генезу й розроблено періодизацію становлення та розвитку перекладацької освіти в США, що охоплює такі періоди: зародження (1949 – 1969 рр.), утвердження (1970 – 1982 рр.), комп'ютеризація (1983 – 1999 рр.), модернізація (із 2000 року й донині); схарактеризовано систему професійної підготовки перекладачів у США як цілісну, динамічну та відкриту педагогічну структуру, що охоплює сукупність взаємопов'язаних компонентів (цільового, законодавчо-нормативного, інституційного, організаційного, теоретико-методологічного, змістово-технологічного, діагностично-результативного); обґрунтовано теоретичні (три групи підходів: до організації навчання, до навчання перекладу, викладання іноземних мов; моделі компетентностей), організаційні (типи освітніх програм), форми організації навчання (денна, дистанційна, он-лайн, змішана, гібридна, розподілена, гнучка, тандем-навчання), процедури підтвердження професійної кваліфікації перекладачів (сертифікація) і дотримання стандартів забезпечення якості перекладу) та дидактичні (структура й моделі курикулумів); інноваційні форми (перекладацькі воркшопи), методи, інформаційні та інтерактивні технології навчання; диверсифікована система оцінювання результатів навчання)) засади професійної підготовки перекладачів в американському досвіді; проведено

порівняльно-педагогічний аналіз систем професійної підготовки перекладачів у США та Україні; окреслено можливості використання інноваційних ідей американського досвіду для обґрунтування перспектив розвитку системи професійної підготовки перекладачів в Україні.

Дисертанткою *удосконалено* навчально-методичне й технологічне забезпечення професійної підготовки перекладачів в Україні (зміст дисциплін із фаху, зміст навчальних планів, зміст професіограми перекладача, методи й технології навчання); структурні компоненти професійної компетентності перекладача; уточнено зміст понять «перекладацька освіта», «професійна підготовка перекладачів», «система професійної підготовки перекладачів», «курикулум», «сертифікація». *Подальшого розвитку* набули положення щодо реалізації компетентнісного підходу в професійній підготовці перекладачів та використання європейської моделі професійної підготовки перекладачів; види перекладацької освіти (формальна, неформальна, інформальна) та процеси її акредитації (інституційна, програмна) в США; професійні функції перекладача відповідно до вимог глобалізованого суспільства. *До наукового обігу* введено нові поняття, факти, персоналії, теоретичні ідеї та підходи до професійної підготовки перекладачів, обґрунтовані американськими вченими.

4. *Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації*

Аналіз змісту дисертації, автореферату й публікацій К.М. Скиби є підставою для висновку про наукову обґрунтованість й достовірність викладених автором результатів дослідження.

Викладений у вступі науковий апарат дисертації уможливив формування цілісного алгоритму розв'язання досліджуваної проблеми, на вирішення якої дисертанткою спрямовано 8 завдань дослідження. Відповідно до теми дисертації К.М. Скиба чітко визначила адекватні завданням теоретичні й емпіричні методи наукового пошуку, що забезпечили кваліфіковану роботу з науковою літературою, нормативно-правовими документами, фактами та даними; розроблення методологічних і концептуальних засад дисертації; вивчення й узагальнення вітчизняних та зарубіжних сучасних підходів до організації професійної підготовки перекладачів; опис генези розвитку перекладацької освіти в США; аналіз поняттєво-термінологічного апарату роботи; з'ясування структурних, змістових і процесуальних особливостей професійної підготовки перекладачів; виокремлення перспектив розвитку професійної підготовки перекладачів в Україні; прогностичне обґрунтування розвитку системи професійної підготовки перекладачів в Україні; формулювання узагальнених висновків, виявлення раціонального й практично-ціннісного в наукових працях із порівняльної педагогіки.

Одержанню достовірних і обґрунтованих результатів сприяло застосування відібраних автором методологічних підходів дослідницького пошуку, а саме: системного і цілісного – з метою вивчення професійної підготовки перекладачів у США та Україні на кожній стадії розвитку як системного феномену; міждисциплінарного – з метою вивчення використання наукових концепцій соціальних і гуманітарних наук в обґрунтуванні системи професійної підготовки перекладачів у США; компаративного – для узагальнення сучасних підходів до організації професійної підготовки перекладачів у США, Україні та країнах ЄС.

В основу концепції дослідження покладено положення щодо професійної підготовки перекладачів у США як: 1) системного явища, яке має цілісний, неперервний характер; 2) сукупності взаємопов'язаних структурних компонентів (цільового, законодавчо-нормативного, інституційного, організаційного, теоретико-методологічного, змістово-технологічного, діагностично-результативного), що впливають на забезпечення якості навчання й розвиток особистості, сприяють професійному самовизначенню, розвитку професійної компетентності, готовності до професійної діяльності, професійного самовдосконалення й самореалізації.

Дисертаційна робота К.М. Скиби чітко структурована. Зміст роботи відповідає меті і завданням дослідження, відображає хід їх виконання.

Зазначимо, що, на наш погляд, вагомим результатом рецензованої дисертаційної роботи є усистематизована джерельна база. Вона відповідає вимогам до порівняльно-педагогічного дослідження, свідчить про обізнаність автора з усіма існуючими типами джерел, у яких розкриваються питання професійної освіти й підготовки перекладачів, зокрема в розвиненій англomовній країні США. На різних етапах наукового пошуку було використано 550 джерел, в тому числі 362 зарубіжних видання. Основою дослідження стали: психолого-педагогічні, філософські, історичні, культурологічні дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців із проблем перекладацької професії й професійної підготовки перекладачів в Україні і США; законодавчо-нормативні й статистичні документи України і США; офіційні документи й аналітичні матеріали департаментів перекладу міжнародних організацій (ЮНЕСКО, ООН, Ради Європи, Європейської Комісії); документи міжнародних і національних професійних організацій, асоціацій, об'єднань перекладачів в Україні, США, Австралії, Канаді, країнах ЄС; понад 100 освітніх програм і навчальних планів підготовки перекладачів у ЗВО України та США; періодичні спеціалізовані видання.

З огляду на компаративний характер здійсненого дослідження, вважаємо значущим особисту участь К.М. Скиби у стажуванні при Департаменті в справах Генеральної Асамблеї і конференційного обслуговування в штаб-квартирі ООН (м. Нью-Йорк, США), що сприяло безпосередньому ознайомленню дисертантки з особливостями професійної діяльності кваліфікованих перекладачів; а також реалізації емпіричних методів дослідження, насамперед спостереження й бесіди з перекладачами-практиками, що додатково підтверджує вірогідність отриманих результатів.

Рівень апробації результатів дослідження також є достатнім і підтверджується участю дисертантки у міжнародних і всеукраїнських науково-практичних масових заходах різного рівня.

5. Значення для науки і практики одержаних автором результатів.

Наукові здобутки К.М. Скиби з проблеми професійної підготовки перекладачів у США складають теоретичну і методичну базу для подальших досліджень з проблем розвитку гуманітарної науки, філологічної освіти, професійної підготовки фахівців гуманітарного й філологічного профілю. Не викликає сумніву практичне значення результатів рецензованої дисертаційної роботи: автором розроблено та впроваджено у 10 ЗВО України (Хмельницький національний університет (довідка № 007/1026 від 01.11.2017 р.), Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (довідка № 07-10/21 від 30.11.2017 р.), Національна академія

Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (№ 26/1/772 від 02.11.2017 р.), Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (довідка № 702-33/03 від 12.06.2017 р.), Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» (№ 01-13/608 від 27.06.2017 р.), Херсонський національний технічний університет (№ 12-51/136 від 03.07.2017 р.), Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка (№ 145-н від 20.12.2017 р.), Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (№ 21-11-1228 від 29.06.2017 р.), Сумський державний університет (№ 2619 від 23.06.2017 р.), Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (№ 14/15-3129 від 21.11.2017 р.)) комплексне науково-методичне забезпечення для професійної підготовки перекладачів, яке містить: підручник «Практикум перекладу. Англійська – українська», навчальний посібник «Theory and practice of translation», методичні рекомендації «Інформаційні технології у професійній діяльності перекладача», «Педагогічна (асистентська) практика», методичні рекомендації «Модернізація професійної підготовки перекладачів: стратегічні орієнтири», що дозволило оновити зміст дисциплін для підготовки магістрів спеціальності «Переклад», зокрема з метою посилення мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності. Це підтверджується матеріалами дослідження та документами, поданими в додатках.

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Теоретичні положення та обґрунтовані рекомендації щодо використання конструктивних ідей досвіду США можуть слугувати науковою основою у процесі модернізації системи освіти в Україні, насамперед, для розроблення концептуальних і нормативних документів із проблем вищої професійної освіти у цілому та перекладацької освіти, зокрема. Матеріали дисертації можуть бути використані для подальшого вдосконалення та розроблення змісту освітніх програм, навчальних планів, навчальних курсів і спецкурсів; застосування інноваційних методів, технологій та засобів навчання. Результати наукового пошуку стануть у нагоді магістрантам, аспірантам, докторантам під час підготовки й реалізації досліджень з педагогіки та суміжних галузей науки.

Прогностичний потенціал проведеного дослідження зумовлений можливістю організації на його основі подальших наукових розвідок із проблем перекладацької освіти, педагогічної компаративістики. До перспективних напрямів подальших наукових розвідок належать: вивчення теоретичних і практичних засад підготовки перекладачів у країнах Північної Америки; дослідження теорії та практики онлайн-навчання перекладачів в Україні; забезпечення неперервності процесу професійної підготовки перекладачів в Україні; студіювання системи підвищення кваліфікації та сертифікації перекладачів в Україні; осмислення особливостей професійної підготовки перекладачів у країнах Сходу та Азії.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Дисертація К.М. Скиби має науково обґрунтовану структуру і складається з анотацій українською, англійською мовами, вступу, п'ятих розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, переліку використаних джерел (550 найменувань, із них – 362 іноземні) та додатків (19 додатків на 100 сторінках). Загальний обсяг дослідження становить 577 сторінок, основний зміст викладено на 402 сторінках. Робота містить 35 таблиць та 30 рисунків.

Принагідно відзначаємо вміння дисертантки узагальнювати й систематизувати дослідницький матеріал. Аналіз змісту дисертації К.М. Скиби засвідчив, що дисертаційне дослідження системно організоване: структура відображає логічний виклад дослідницької думки; окреслено його об'єкт і предмет; визначено мету; чітко сформульовані завдання, у відповідності до яких послідовно викладено зміст тексту дисертації; у висновках забезпечено глибоке й доказове вирішення поставлених завдань.

Найбільш вагомими науковими результатами порівняльно-педагогічного дисертаційного дослідження Катерини Миколаївни Скиби, що складають його теоретичне значення, ми вважаємо, передусім, такі:

1. На підставі вивчення наукового дискурсу американського перекладознавства у першому розділі дисертації здійснено інтерпретацію базового поняттєво-термінологічного апарату дослідження («перекладацька освіта», «професійна підготовка перекладачів», «система професійної підготовки перекладачів», «професійна компетентність перекладача»), що уможливило авторське формулювання ключової категорії дослідження «система професійної підготовки перекладачів у США» як динамічної педагогічної системи з функціональною структурою, що містить взаємопов'язані та взаємозумовлені компоненти (цільовий, законодавчо-нормативний, інституційний, організаційний, теоретико-методологічний, змістово-технологічний, діагностично-результативний), які забезпечують цілісність і неперервність процесу професійної підготовки, уможливлюють якісні зміни в освітньому процесі й ефективно впливають на проектування індивідуальної освітньої траєкторії фахового зростання майбутнього перекладача відповідно до вимог професійної діяльності, сприяють професійному самовизначенню, розвитку професійної компетентності та професійно важливих особистісних якостей, готовності до професійної діяльності, професійного самовдосконалення й самореалізації.

2. Заслугує на увагу аналіз європейських («РАСТЕ» («Procés d'Adquisició de la Competència Traductora i Avaluació»), «TransComp» («The Development of Translation Competence»), «ЕМТ») і американських (за Д. Кіралі) моделей професійної компетентності перекладача. Дисертантом доведено, що компонентна структура професійної компетентності перекладача складається з субкомпетентностей і компетентностей та передбачає наявність таких основних складників: особистісний, соціальний, перекладознавчий, комунікативний, галузевий, інструментально-дослідницький, психомоторний, стратегічний (с. 91-93). Зазначене знання дало підстави до обґрунтування дидактичних засад професійної підготовки фахівців у галузі перекладу в американській системі вищої освіти.

3. Розкриваючи теоретичні засади професійної підготовки перекладачів у США, у другому розділі дисертації К.М. Скиба переконливо довела, що професійна підготовка перекладачів ґрунтована на загальнопедагогічних і специфічних принципах, із-поміж яких важливими є: актуалізації результатів навчання; практичної спрямованості; концентрації; зіставного аналізу; нелінійності; автентичності змісту навчального матеріалу; диференціації стилю та реєстру; урахування білінгвізму студентів; урахування галузевої спеціалізації перекладу; ситуативно-тематичної організації навчання; орієнтації на результат (продукт) перекладу; когнітивного науління; урахування психологічних особливостей функціонування розумових механізмів перекладача в процесі перекладу та ін.

4. Ретроспективний аналіз розвитку перекладацької освіти в США засвідчив наявність зовнішніх і внутрішніх чинників її еволюції, що у цілому склали часові, географічні, економічні й демографічні детермінанти цього процесу. Студіювання документальних джерел та історичних фактів дозволило дисертантці розробити авторську періодизацію, що охоплює чотири періоди впродовж другої половини ХХ ст. – на початку ХХІ ст.: I період (1949 – 1969 рр.) – зародження перекладацької освіти; II період (1970 – 1982 рр.) – утвердження перекладацької освіти; III період (1983 – 1999 рр.) – комп'ютеризація перекладацької освіти; IV період (із 2000 року й донині) – модернізація перекладацької освіти (с. 169).

5. Цінними є виявленні автором у третьому розділі дисертації особливості підтвердження кваліфікації перекладачів у США, що здійснюється державними уповноваженими органами або професійними організаціями перекладачів шляхом сертифікації, яка передбачає процедуру формального тестування для верифікації відповідності спеціальним критеріям (документ про освіту, офіційне тестування (сертифікаційний іспит), зразки перекладів, наявність досвіду, рекомендації від досвідчених фахівців галузі.), які визначають рівень професійної компетентності та професіоналізму для провадження перекладацької діяльності. Зафіксовано тенденцію до стандартизації професійної підготовки галузевих перекладачів. З'ясовано, що у сфері надання перекладацьких послуг в США активно запроваджують нормативні й регулятивні стандарти забезпечення якості перекладу. Регулятивні стандарти введено для захисту прав користувачів послуг перекладу. Нормативні стандарти сприяють підвищенню репутації професії перекладача через усвідомлення клієнтом того, що надання потрібних йому послуг регулюють стандарти (с. 211 – 215). Зазначені матеріали слугують надійним підґрунтям для розроблення стандартоорієнтованих стратегій підвищення якості перекладацької освіти в Україні та відповідного нормативного забезпечення цього процесу.

6. Не викликає сумнівів висновок здобувачки про те, що ефективність та якість професійної підготовки перекладачів у США зумовлюються диверсифікацією освітніх програм і моделей курикулумів; залученням широкого кола стейкхолдерів до складання та структурування курикулуму; трансформацією змісту освіти та побудовою процесу навчання на професійно та компетентнісно-орієнтованій основі; використанням інноваційних форм, методів і технологій навчання; різномірневою системою оцінювання навчальних результатів та інтелектуальних можливостей; упровадженням наскрізних альтернативних форм професійного розвитку; процедурами підтвердження професійної кваліфікації та компетентності перекладачів відповідно до міжнародних стандартів; урахуванням міжнародних і національних стандартів забезпечення якості перекладу; морально-етичним вихованням й засвоєнням кодексу професійної поведінки перекладачів у суспільстві.

7. Вагоме значення для розбудови вітчизняної системи вищої професійної освіти має прогностичне обґрунтування перспектив розвитку системи професійної підготовки перекладачів в Україні за законодавчим, управлінським, організаційно-педагогічним, особистісно-професійним напрямками на загальнодержавному, інституційному й індивідуальному рівнях, що запропоноване дисертанткою у п'ятому розділі дисертації і ґрунтується на компаративному аналізі систем професійної підготовки перекладачів в Україні та США, виконаному на підставі специфічних критеріїв (с. 377 - 401).

Результати порівняльно-педагогічного дослідження К.М. Скиби супроводжуються матеріалом у графічному відображенні, у вигляді таблиць, рисунків, які суттєво розширюють та доповнюють змістове поле дисертаційного дослідження. На позитивну оцінку заслуговують додатки до дисертаційної роботи, які вдало доповнюють її зміст. У додатках представлено статистичні дані та фактологічний матеріал, що конкретизує, поглиблює, унаочнює важливі аспекти рецензованого дослідження.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи новизну, теоретичне і практичне значення рецензованого дослідження вважаємо за необхідне висловити зауваження та побажання щодо його можливого удосконалення.

1. У другому розділі у підрозділі 2.4. дисертантка виокремлює загальнопедагогічні та специфічні принципи професійної підготовки перекладачів у США. Зазначені принципи та їх короткий опис представлено у таблиці Г.1 додатку Г. На нашу думку, слід було б більш детально конкретизувати специфічні принципи професійної підготовки перекладачів у США та представити їх в тексті дисертації.

2. Попри детальний опис альтернативних форм професійної підготовки перекладачів, доцільно було б представити як відрізняються курикулуми для підготовки перекладачів залежно від форми навчання (наприклад, денної, дистанційної, онлайн, гібридної, розподіленої, тандем-навчання).

3. Описуючи форми організації навчальної діяльності майбутніх перекладачів у США, дисертантка слушно вказує на таку форму як самостійна робота. Вважаємо, що характеристики самостійної роботи майбутніх перекладачів у США приділено недостатньо уваги і авторці варто було б дослідити цей аспект детальніше.

4. На наш погляд, характеризуючи систему професійної підготовки перекладачів в Україні, дисертантці варто було б схематично представити її структуру, як це зроблено на рисунку 3.1. дослідження, де графічно відображено систему професійної підготовки перекладачів у США. Вважаємо, що робота лише виграла б, якби дисертантка більш ґрунтовно розкрила теоретичні підходи та принципи, які використовуються в процесі професійної підготовки перекладачів в українських ЗВО.

5. Слушними є окресленні автором у п. 5.3. перспективи використання інноваційних ідей американського досвіду для розвитку системи перекладацької освіти в Україні та обґрунтуванні науково-методичні рекомендації на державному рівні, рівнях інституції та індивіда. У цьому контексті, пропонуємо дисертантці підготувати проект концепції перекладацької освіти.

6. Зважаючи на безперечну цінність додатків у компаративних дослідженнях, які інформативно насичують дисертаційну роботу та становлять інтерес для фахівців суміжних галузей науки, вважаємо, що доречно було б не лише давати на них посилання, а більше уваги приділити їх аналізу та інтерпретації.

Однак висловлені зауваження та побажання мають дискусійний характер та суттєво не впливають на загальний високий науково-теоретичний рівень дисертаційної роботи Скиби Катерини Миколаївни та мають на меті зосередити

увагу на більш докладному вивченні окремих проблем вищої професійної освіти та педагогічної науки загалом.

9. Повнота викладання результатів в опублікованих працях.

Результати дослідження, наукові положення, висновки та рекомендації достатньо повно представлено в 61 публікації. Серед них: 1 монографія, 1 навчальний посібник, 1 підручник (із грифом МОН), 3 науково-методичні рекомендації, 26 статей у фахових виданнях України та у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, 5 статей у зарубіжних виданнях, 24 публікації у збірниках матеріалів наукових конференцій та інших виданнях.

10. Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації.

Структура і зміст автореферату ідентичні основним положенням дисертації. Зміст монографії і наукових публікацій автора відображають основні результати і висновки, що розкриті й обґрунтовані в рукописі дисертації Скиби К.М. Вони засвідчують високий науково-теоретичний рівень рецензованої дисертаційної роботи.

11. Висновок.

Аналіз дисертації, автореферату та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертаційне дослідження Скиби К.М. «Теорія і практика професійної підготовки перекладачів у США» є завершеною, фундаментальною самостійною науковою роботою, яка містить нові науково обґрунтовані результати в галузі порівняльної педагогіки та професійної освіти, які дали змогу автору здійснити комплексне вирішення актуальної проблеми щодо наукового обґрунтування, розроблення й реалізації теоретичних і практичних засад професійної підготовки перекладачів у США.

Враховуючи нагальність і важливість, наукову новизну, достовірність й суттєве практичне значення результатів дослідження, дисертація Скиби Катерини Миколаївни «Теорія і практика професійної підготовки перекладачів у США» відповідає вимогам документу «Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 зі змінами та доповненнями згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. щодо докторських дисертацій, а його автор – Скиба Катерина Миколаївна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
завідувач відділу зарубіжних
систем педагогічної освіти і
освіти дорослих Інституту
педагогічної освіти і освіти
дорослих НАПН України

Н.М. Авшенюк
Власноручний підпис *Авшенюк Н.М.*
СТВЕРДЖУЮ:
Зав. відділом кадрів
Інституту педагогічної освіти і
освіти дорослих НАПН України
Губаєв О.В.